

Høringssvar – Forslag til gjennomføring av EUs nye regler om universell utforming av IKT

Introduksjon

Vi i Norges Blindforbund ønsker først å takke for muligheten til å komme med innspill til revideringen av Likestillings- og diskrimineringsloven som en del av inkorporeringen av EUs nye regler om universell utforming av IKT. For våre medlemmer vil en ytterligere styrking av lovverket bidra til mindre diskriminering.

Synshemmede møter økende barrierer, spesielt i arbeidslivet, på grunn av mangelfull universell utforming av IKT-løsninger. Flere av Blindforbundets medlemmer sykemeldes, får mindre relevante arbeidsoppgaver og slutter i jobb som følge av mangelfull universell utforming. Det betyr at synshemmede er blant de som mest kjenner på kroppen viktigheten av universelt utformede IKT-løsninger. En undersøkelse gjennomført av Opinon tidligere i år viser at 3 av 10 (29 %) av de som er eller har vært i arbeid møter på tekniske barrierer i arbeidsdagen daglig eller flere ganger daglig.

Samtidig er synshemmede også blant dem som har mest nytte av ny teknologi. En smarttelefon reduserer betraktelig barrierene mellom skriftlig tekst og tale og kan bistå synshemmede i å komme seg frem på nye steder uten assistanse. Det er også tydelig

dokumentert at universelt utformede IKT-løsninger bidrar til mer effektiv arbeid på digitale flater for alle.

Norges Blindforbunds synspunkter

1. Blindforbundet mener at lovendringene må harmoniserer med CRPD og FNs anbefalinger.
2. Blindforbundet støtter modell 2, ikke departementets forslag om modell 2b.
3. Blindforbundet mener lovverket må omfatte arbeid.
4. Blindforbundet mener unntaket fra 1.2.4 i WCAG om teksting på direktesendte tidsbaserte medier må oppheves.
5. Blindforbundet mener kringkastingsloven må være underlagt kravet om universell utforming.
6. Blindforbundet mener det er avgjørende å opprettholde at vurderingen av om unntak skal innvilges, må gjøres av det offentlige. Vurderingen av «uforholdsmessig stor byrde» kan ikke flyttes til virksomhetene.
7. Blindforbundet ber om økning av bevilgningen til tilsynsorganet for universell utforming av IKT slik at de kan håndheve loven bedre.
8. Blindforbundet ønsker økt ansvarliggjøring i alle ledd.
9. Blindforbundet ber om at forskriftens § 2 fjerde ledd fjernes.

1. Harmoniserer med CRPD og FNs anbefalinger

FN har tidligere i år kritisert norske myndigheter for mangelfull etterlevelse av CRPD¹. FN ber norske myndigheter:

“16. (...) ensure that the implementation of the universal design principle also applies to workplaces that are not accessed by the general public;”

---

¹ Committee on the Rights of Persons with Disabilities. Concluding observations on the initial report of Norway* CRPD/C/NOR/CO/1
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2fC%2fNOR%2fCO%2f1&Lang=en Lastet ned 04.09.2019

“42 (b) Establish a requirement for universal design in the workplace for employers in the Equality and Anti-Discrimination Act, and prepare and implement a strategy on accessibility through universal design of the physical environment and universal ICT in the workplace.”

Den pågående revideringen av Likestillings- og diskrimineringsloven innebærer at myndighetene allerede kan imøtekomme FNs kritikk, spesielt ved å inkludere IKT som brukes ved utøvelse av arbeid.

2. Støtter modell 2

Vi viser til et konstruktivt høringsmøte 26/8, der ingen uttrykte støtte for departementets forslag til modell 2b. Det var derimot en lang rekke innspill til støtte for modell 2, slik også Vista anbefaler i sin rapport.

Som vist over slår FN fast at universell utforming av IKT-løsninger også må gjelde på arbeidsplasser. Videre stiller Arbeidsmiljøloven krav til tilgjengelighet, noe som ikke er vurdert i høringsdokumentet.

Når store samfunnsaktører stiller krav om universelt utformede IKT-løsninger vil det bidra til generell økning av kompetanse blant utviklere. Nødvendig kompetanse innen universell utforming vil dermed være tilgjengelig på en ny måte også for virksomheter med færre enn 50 ansatte. Det vil heller ikke påløpe betydelige kostnader knyttet til utvikling av universelt utformede IKT-løsninger, så lenge dette er inkludert fra starten.

Blindeforbundet stiller spørsmål ved Vistas beregning av hva det vil koste å innfri direktivets nye krav. For eksempel vil krav om universelt utformet innhold på intranett og ekstranett kun gjelde innhold publisert fra 2021. Det betyr at utviklingen av denne type innhold allerede i oppstartsfasen vil kunne ta hensyn til universell utforming.

3. Lovverket må omfatte arbeid

I endringsforslagene til forskriftens § 2 om virkeområde står det: «Forskriften gjelder ikke for IKT-løsninger i virksomheter som sysselsetter arbeidstaker, og som brukes ved utøvelse av arbeid, med mindre annet fremgår av forskriften.»

Dette mener vi diskriminerer synshemmede og må strykes. Norske myndigheter må gå lengre enn EUs tolkning og sikre at lovverket er i tråd med Norges forpliktelser under CRPD. Med både økt kompleksitet og økt bruk av digitale løsninger er det helt nødvendig at norsk lov sikrer universell utforming av alle IKT-løsninger for å hindre økt diskriminering av personer med nedsatt syn, deriblant i utøvelse av arbeid.

Blindeforbundets medlemmer er like blinde og svaksynte om de sjekker en nettside, en mobilapplikasjon eller bruker et sakshandlingssystem. Det blir derfor et unaturlig skille dersom arkiv-, saksbehandlersystemer og interne informasjonskanaler (som f.eks Slack) ikke skal være universelt utformet, mens et intranett skal være det. En synshemmet arbeidstaker må kunne benytte for eksempel kunderegistreringssystemer, skrive i felles dokumenter med kollegaer og føre timelister.

Synshemmede må ha tilgang til godt fungerende teknologi, da de ikke kan se og lese trykt informasjon på samme måte som seende. De er avhengige av å kunne bruke hjelpemidler (programvare for pc, slik som skjermlesere og forstørring), allmenteknologi og kombinasjonen av disse. Her kan det oppstå tekniske utfordringer. Universelt utformede systemer reduserer disse utfordringene betraktelig, spesielt med tanke på hvor hyppig operativsystemer og programmer oppdateres.

Det kan være vanskelig eller umulig å individuelt tilrettelegge et digitalt system som ikke er universelt utformet. Av den grunn opplever synshemmede og andre at det er umulig å jobbe på arbeidsplasser med utilgjengelig IKT-systemer.

Arbeidsgivere vil være tjent med ansatte som produserer mest og best mulig, og ikke at IKT-løsninger bidrar til utestengelse og/eller

redusert arbeidsinnsats. Universelt utformede systemer kan bidra til økt produktivitet blant alle ansatte.

4. Oppheve unntaket fra 1.2.4 i WCAG

Blindeforbundet mener at det siden 2009 har vært et diskriminerende unntak for krav til direkteteksting i krav til universell utforming av IKT.

Blindeforbundet mener det blir feil for Norge å legge seg på EUs tolkning av CRPD. Resultatet av å unnta krav i WCAG jf. 1.2.4 er at personer som trenger tale til tekst i direktesendinger, deriblant hørselshemmede, opplever å stå utenfor samfunnsdebatten. Frihet til å ytre seg, utvikle egne meninger og identitet i sanntid, samtidig med andre, er ikke likestilt.

5. Kringkastingsloven

Blindeforbundet ønsker ikke et nytt syvende ledd i endringsforslaget til Forskriftens § 2.

Vi ønsker her å vise til innstillingen fra Familie- og kulturkomiteen om «Meld. St. 17 Mangfold og armlengds avstand – Mediepolitikk for ei ny tid», der de skriver:

«Komiteen viser også til høringsinnspill fra Norges Blindforbund. Der viser de til en statusmåling gjennomført i 2018 av Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) av 278 virksomheter, der 25 av disse var medienettsider. Difi konkluderte med at manglende universell utforming av nettsider skaper digitale barrierer. Kun 14 pst. av medienettsidene som ble testet, var i samsvar med krav til kontrast, og kun på 27 pst. av nettsidene var det mulig å nå alt innhold ved tastaturbetjening. Flertallet mener at disse utfordringene må tas på alvor for å sikre tilgang til nyhetsmangfoldet for alle.»

6. Dispensasjon ift uforholdsmessig byrde

Digitale barrierer skaper utenforskap og gjør at grupper i samfunnet ikke kan delta. Det er derfor svært viktig at terskelen for unntak er høy. Av den grunn må ordningen der virksomheter må søke Difi dersom de mener de kan gjøre krav om dispensasjon fra

lovverket videreføres. **Blindeforbundet støtter ikke departementets forslag om å flytte vurderingen av uforholdsmessig byrde til virksomhetene.** Det er avgjørende å opprettholde at denne vurderingen gjøres av det offentlige.

7. Øke Difis bevilgning

Difi har dokumentert at arbeidet med universell utforming av IKT går sakte fremover. Videre er det vanskelig å klage på mangelfull universell utforming. Siden IKT-forskriftens virkeområde er utvidet til også å gjelde opplærings- og utdanningssektoren er behovet for tilsyn enda større.

I Jeløya-plattformen understreker regjeringen at den ønsker å prioritere universell utforming av IKT-løsninger. Tilsynsorganet er trolig det viktigste bidraget til å sørge for at kravene oppfylles og at flere IKT-løsninger blir universelt utformet. Blindeforbundet mener at tilsynsorganet for universell utforming av IKT må sikres midler slik at de kan håndheve loven bedre.

En styrking av Difi vil være i samsvar med FNs anbefalinger²:
«16 (e) Take specific and effective measures and establish sanctions relating to the implementation of all legislation that provide for access to the built environment and information and communication services, including ICT systems.»

8. Ansvarliggjøring i alle ledd

For å sikre en sterkere etterlevelse av lovverket innen universell utforming av IKT-løsninger må de som utvikler løsningene også holdes ansvarlige. Spesielt må krav til universell utforming komme tydelig frem i statens standardavtaler – som en del av kravene som stilles i alt av offentlige anskaffelser. Ved innkjøp av IKT-løsninger er det viktig å sikre at innkjøper forstår egne kontraktskrav og kan sjekke at de oppfylles.

Loven må også gå lengre, slik at leverandører, designere og interaksjonsdesignere er bevisst lovkravene om universell utforming. Blindeforbundet mener leverandører og

---

² ibid

underleverandører må forpliktes til å opplyse om krav universell utforming ved kontraktsinngåelse.

9. Fjerne forskriftens § 2 fjerde ledd

I forskriftens § 2 fjerde ledd underordnes forskriften annen lovgiving. Dette mener Blindforbundet er svært uheldig og ber om at § 2 fjerde ledd strykes.

Utvikling av ny velferdsteknologi er et eksempel på viktigheten av at forskriften om universell utforming og IKT-løsninger utvetydig kan bidra til å styrke annen lovgiving. Det er viktig at velferdsteknologiutviklingen er universelt utformet og tilgjengelig for alle, uavhengig av funksjonsnedsettelse. Måleapparater, dispensere, osv må kunne brukes av personer med nedsatt syn. Det er også viktig at velferdsteknologien er tilgjengelig for synshemmede pårørende, som for eksempel følger opp foreldre med demens. Lov og forskrifter på dette området må kunne vise til Likestillings- og diskrimineringsloven med tilhørende forskrifter, uten at det oppstår tvetydigheter om lovkravene. Dette kan ha stor betydning for synshemmede som pasienter og pårørende i helsevesenet, og som mottakere av tjenester i hjem eller institusjoner.

Med vennlig hilsen

Arnt Holte
Generalsekretær

Kristin Kjæret
Interessepolitisk rådgiver